

Resultatrapport for Den norske kirkes nord/sør-informasjon for 2011-2013

1. INNLEDNING

Avtalenummer:	QZA-0118 QZA-11/0120
Rapport for (år):	2011-2013
Organisasjon:	Den norske kirkes Nord/Sør-informasjon (Nord/Sør-info)
Adresse:	Rådhusgt.1-3, Oslo; Pb 799 Sentrum, 0106 Oslo
Kontaktperson:	Janne Dale Hauger
Tlf.:	23081276; mob.: 40514194
E-post:	jdh@kirken.no
Web:	www.kui.no ; www.kirken.no

1.1 Forord

Jamfør vår kommunikasjonsplan, er Den norske kirkes nor/sør-informasjons hovedmål å «**styrke Den norske kirke i arbeidet for fred, global rettferdighet og vern om skaperverket, lokalt, nasjonalt og globalt, ved å bidra til økt innsikt, bedre identifikasjon, endrede holdninger og konkrete handlinger.**» Vi mener at vi i stor grad har oppfylt dette målet, både gjennom vårt eget arbeid, samt gjennom utstrakt arbeid gjennom våre nettverk, samarbeidsprosjekt og allianser.

I resultatrapporten som følger, vil vi forsøke å peke på noen av de endringene vi har observert i denne rammeavtaleperioden, og hvordan vi har bidratt til å skape disse endringene i våre målgruppers kunnskap, holdninger og handlinger. Vi har gjort vårt beste for å sannsynliggjøre resultatene, primært på brukereffekt (outcome) nivå, men også på produkt (output) nivå og, til en viss grad, på samfunnsnivå. Vi har lagt opp rapporten slik at vi peker på et resultat, og deretter greier ut om vårt bidrag til dette resultatet. Da våre målformuleringer favner relativt bredt, har vi ikke sett

det som hensiktsmessig å skille mellom resultater i henhold til eller utover forventede resultater. I tillegg er det mye av folkeopplysningsarbeidet og det beslutningspåvirkende arbeidet som glir over i hverandre.

Strategisk plassering og forankring

Nord/Sør-info er en del av Mellomkirkelig råds sekretariat, noe som gjør at man får stor effekt ut av Norad-midlene, da hele staben på ulike måter bidrar til å forsterke arbeidet. Dermed får man økt effektivitet og resultatoppgåelse enn det 1,3 Norad-finansierte stillinger kunne klart alene. Nord/Sør-info drar nytte av Mellomkirkelig råds (MKR) tverrfaglige kompetanse innenfor kommunikasjon, internasjonal politikk, klimaspørsmål, menneskerettigheter, kultur og teologi fra kirker i Sør. MKR har et omfattende samarbeid, ikke bare med andre kirker, kirkelige organisasjoner og teologiske læresteder, men og med andre trossamfunn i Norge. I tillegg er vi i nettverk med og er medlem av flere sivilsamfunnsorganisasjoner som jobber med menneskerettigheter og utviklings spørsmål.

Til stede over hele landet med stort frivillig nettverk

Ved vår strategiske plassering som en del av sekretariatet i Den norske kirke, har vi mulighet til å skape endring «innenifra». Vi bidrar til å sikre at globale spørsmål integreres i arbeidet til Kirken i alt fra gudstjenesteliv til barne- og ungdomsarbeid, med et språk som er tilpasset målgruppen. Dette **arbeidet har potensiale til å nå svært bredt ut, da Den norske kirke har drøyt 3,8 millioner medlemmer, fordelt på ca 1300 menigheter, som er til stede i alle landes kommuner.** Over hele landet har dessuten Den norske kirke et stort frivillig apparat, med om lag **14 000 tillitsvalgte og ca 133 000 frivillige totalt.**

Perspektiver fra Sør er integrert i virksomheten

Norad ber om at det påpekes om og hvordan virksomheten har skjedd i samarbeid med Sør og fått fram synspunkter og perspektiver fra Sør. For Den norske kirke er dette et svært viktig anliggende og noe vi har lang erfaring med. I dag er vi en del av et unikt globalt kirkelig nettverk. **Kirkene representerer sannsynligvis verdens mest utbredte grasrotnettverk**, og i svært mange land er kirkene også den viktigste – noen ganger eneste – sivilsamfunnsaktøren. Få andre har en slik kontakt med lokalsamfunn som kirkene. Den norske kirke har utbredt samarbeid med blant annet søsterkirker i Sør. **Da om lag 2/3 av verdens kristne bor i det globale sør, er våre medlemskap i Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund en svært viktig kilde til kunnskap og inspirasjon i vårt informasjonsarbeid.** Eksempelvis, har tittelen for Kirkenes verdensråds generalforsamling i Sør-Korea, «Pilegrimsferd mot rettferdighet og fred», vært med på å sette agendaen for Den norske kirke, og dette følges opp av kirkene lokalt og sentralt. Da disse perspektivene skinner gjennom i alt vårt arbeid, anser vi det som hensiktsmessig å kommentere det her, snarere enn å rapportere på dette på hvert enkelt resultat.

Forkortelser og begrepsavklaring

- Nord/Sør-info (Den norske kirkes nord/sør-info, bestående av 1,3 stillingsverk)
- MKR (Mellomkirkelig råd, bestående av en stab på 8,3 stillingsverk, inkludert Nord/sør-info)
- KR (Kirkerådet for Den norske kirke, referer primært til staben i Den norske kirke sentralt)
- SoB (Skaperverk og Bærekraft – samarbeidsprosjekt mellom Dnk, Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd)

- Dnk (Den norske kirke)

Hovedtemaene for vårt arbeid, i henhold til vår kommunikasjonsplan:

- **Klima, miljø, forbruk og rettferd** (herunder global medborgerskapstenkning)
- **Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål** (herunder menneskerettigheter, HIV/AIDS og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), og rettferdig fred)
- **Globalt gudstjenesteliv** (basert på likeverd og ressursdeling)
- **Vennskapssamarbeid og dialog** (i Norge og i Sør)
- **Nettverk, kompetanseheving og evaluering**

I rapporten vil det framkomme at klima har vært et av de synligste temaene i denne rammeavtaleperioden. Dette er et strategisk valg, da vi erfarer at klima og vern om skaperverket er et naturlig innsteg som kan brukes som utgangspunkt for å ta opp flere av de andre temaene nevnt i kommunikasjonsplanen.

2. OPPNÅDDE RESULTATER

2.1. Oppnådde resultater i henhold til forventede resultater beskrevet i søknaden for perioden

Resultater innen politisk påvirkning (pådriver/vaktbikkje)

Våre resultater innen politisk påvirkning i denne rammeavtaleperioden dreier seg hovedsakelig om tiltak 1 og 2.

Kort oppsummert, har Nord/sør-info bidratt til å oppnå følgende resultater:

Tiltak 1: Klima, miljø, forbruk og rettferd

- Kirkens aksjefond (OVF) trakk seg ut av Statoil i protest mot tjæresand
- Politisk holdningsskifte: økt støtte for tjæresandsuttrekk
- Ekstern alliansebygging bidro til styrket protest mot tjæresand
- Oppnådd kirkelig klima-dialog med daværende olje- og energiminister Ola Borten Moe
- Har initiert bredt tverreligiøst samarbeid for en ambisiøs nasjonal og internasjonal klimapolitikk
- Menigheter over hele landet mobiliserte for å sette klima på politisk dagsorden ved Stortingsvalget
- Har nådd ut til nye målgrupper: Misjonsbevegelsene har vist politisk klimaengasjement
- Kirkemøtet har blitt pådrivere for etisk forvaltning av Statens Pensjonsfond Utland (SPU)

Tiltak 2: Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål (menneskerettigheter og rettferdig fred)

- FNs vedtok Arms Trade Treaty etter langvarig påvirkning fra kirker og sivilsamfunn
- Har vært sentrale initiativtagere til etablering av Det norske Dalitsolidaritetsnettverket

TILTAK 1: KLIMA, MILJØ, FORBRUK OG RETTTFERD

Kirkens aksjefond trakk seg ut av Statoil i protest mot tjæresand

I løpet av denne rammeavtaleperioden, har Nord/sør-info hatt et sterkt fokus på etiske og miljøvennlige investeringer. Dette har blant annet gitt utslag i mye kampanjevirkosomhet mot tjæresandutvinning. Den norske kirke har vært i en god posisjon til å formidle dette budskapet, da vi har et sterkt forankret engasjement for både miljø, klimarettferdighet og urfolks rettigheter i både

Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd. Da det er mange aktører som arbeider på dette feltet, har vi hatt et strategisk utbredt samarbeid med flere miljøorganisasjoner. Vi har dessuten arbeidet mer målrettet med utadrettet mediestrategi og myndighetskontakt, og brukt nye virkemidler for å spisse kommunikasjonen til de enkelte målgruppene.

Delvis på grunn av press fra flere organer innenfor Den norske kirke, deriblant Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, valgte Opplysningsvesenets fond (OVF), Kirkens aksjefond, å trekke sine investeringer ut av Statoil, etter avgjørelsen på Statoils årsmøte om å fortsette utvinning av tjæresand. Nord/Sør-info har bidratt til dette ved kommunikasjonsarbeid både internt i organisasjonen, og eksternt til publikum. Denne saken var med på å synliggjøre Kirkens rolle som pådriver overfor OVF og som samfunnsaktør. Det faktum at OVF valgte å trekke seg ut av Statoil ble kommentert og synliggjort blant norske myndigheter, men ble også lagt merke til internasjonalt.

NRK > Nyheter > Økonomi
Nyheter Økonomi

Kirken vil selge seg ut av Statoil

Den norske kirke varsler at kirkens investeringsfond er på vei ut som delier av Statoil på grunn av satsingen på oljesand.
Foto: Kallestad, Gorm/SCANPIX

Den norske kirke varsler salg av kirkens aksjer i Statoil dersom ikke selskapet skroter sin satsing på miljøfiendtlig oljesand.

JOHAN B. SLETTEIM
johan.b.sletteim@nrk.no

LINE TOSTER
line.toster@nrk.no

Publisert 20.03.2012 12:13.

Twitter | +1 | Skriv ut

Statoils satsing på utvinning av oljesand i Canada volder selskapet stadig mer hodebry.

Nå varsler Den norske kirke, som eier Statoil-aksjer for 14 millioner kroner, at Kirkens investeringselskap OVF vil selge sine aksjer i Nordens største selskap dersom ikke Statoil snur i oljesandsaken.

– Hvis ikke Statoil endrer sin politikk, kommer vi til å oppfordre OVF til å selge seg ut av Statoil etter generalforsamlingen, sier Berit Hagen Agøy, generalsekretær i Mellomkirkelig råd.

Opplysningsvesenets fond er kirkens heleide investeringsfond.

Men ingenting tyder på at Statoil heller blir kommet til å ta hensyn til protestene fra miljøbevegelsen og aksjonærer på vårens generalforsamling.

Selskapet har solid backing fra største eier staten og Olje- og energiminister Ola Borten Moe.

Berit Hagen Agøy, generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke.
Foto: Bendiksbj, Terje/Stampix

Les
Kirken kritisk til Statoil-prosjekt

Statoil
Deler oljesand-eierskap
Venter på svar om Snorre B
Bellona frykter utblåsning
Lund vil se nærmere på Utsire
Tror Statoil vil bryte med Rosneft
Statoil letter Oslo Børs
Statoil tjente 25 % mer enn i fjor
Gass- og oljefunn i Værom-området
Flere ansatte under nedbemanning
Tjente 14,3 millioner kroner i fjor
– Veldig trist med Statoil-kutt
ALLE SAKER

Bilde 1: NRK-artikkelen synliggjør Kirkens press på Statoil for å trekke seg ut av tjæresand.

Politisk holdningskifte: økt støtte for tjæresandsuttrekk

Som et resultat av tjæresandmotstanden til Den norske kirke har debatten fått en ytterligere etisk dimensjon og problematisering. Når Den norske kirke velger å gå inn i en aktuell debatt skjer det samtidig en legitimering av anliggendet. Nettopp på grunn av dette forholdet er Kirken restriktiv med å engasjere seg i saker i skjæringspunktet mellom etikk, politikk og teologi.

I tjæresandsaken ser vi i 2014 at det har skjedd reelle politiske endringer etter kampanjen i 2012. **Våren 2014 erklærte blant annet fylkeslagene til Arbeiderpartiet i Rogaland og Vest- Agder at de ønsker Statoil ut av tjæresand.** Det er flere krefter som arbeider for å trekke Statoil ut av tjæresand, men det er nærliggende å tro at det brede sivilsamfunnsengasjementet, inkludert Kirkens uttalelser og OVFs uttrekk fra Statoil, har bidratt til å legitimere en gradvis endring mot politisk støtte av tjæresandsuttrekk.

Ekstern alliansebygging bidro til styrket protest mot tjæresand

«Vi eier Statoil»-kampanjen var opprinnelig initiert av Greenpeace og WWF. I 2012 besluttet Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd og inngå samarbeid med kampanjen. Dette resulterte i en **landsomfattende foredrags- og bevisstgjøringsturné om Statoils tjæresandsprosjekt i samarbeid med Greenpeace, WWF, Concerned Scientists Norway og Samisk kirkeråd**. Målet for turneen var å vekke en opinion mot Statoils satsning på tjæresand i urbefolkningsområdet i Canada. **Turneen startet i Oslo og beveget seg opp langs kysten til Bergen, Trondheim og Tromsø, før den gikk over Finnmarksvidda til Kautokeino og blant annet Sametinget i Karasjok, og endte til sist i Stavanger i forkant av Statoils generalforsamling 15. mai 2012**. Den brede geografiske spredningen var en styrke i dette arbeidet.

På bakgrunn av dette brede sakskomplekset og sammenfallende interesser fra flere aktører, ble det vurdert som mest hensiktsmessig å inngå et bredt organisatorisk samarbeid med flere kirkeaktører (Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd) og naturvernorganisasjoner som kjenner situasjonen i Canada godt. Sammen har aktørene et stort nedslagsfelt over hele landet. De ulike samlingene hadde fra rundt 40- 150 tilhørere avhengig av størrelsen på det besøkte stedet. I Stavanger ble en fullsatt Domkirke vitne til et sterkt møte mellom urfolksproblematikken og klimadimensjonen, da indianerhøvding Francois Paulette talte til menigheten sammen med biskop Erling Pettersen, og øverste valgte leder for Kirkerådet, Svein Arne Lindø holdt appell, mens artist Tommy Tokyo stilte gratis opp på arrangementet med den nykomponerte sangen «Alberta».

Det er også av betydning å nevne at engasjementet til Sametinget ble betydelig forsterket etter et kontaktmøte mellom dem og delegasjonen fra Den norske kirke, Francois Paulette, Greenpeace og WWF. **På grunn av blant annet lobbyarbeid fra Nord/sør-info besluttet presidenten for Sametinget og sende en egen henvendelse til Statoil**, der det ble bedt om avslutning av tjæresandprosjektet.

Ved å løfte frem og peke på likhetene mellom situasjonen i Sápmi, og rettighetsarbeidet til Samisk kirkeråd, og gjøre publikum oppmerksom på at urfolk i Canada står overfor liknende om ikke verre utfordringer, har Nord/Sør-info dessuten bidratt til økt forståelse og bevisstgjøring om urfolks rettigheter på tvers av landegrenser.

I 2014 har Nord/sør-info fulgt opp denne saken med fortsatt bredt samarbeid med andre kirke- og miljøorganisasjoner. Under Kirkemøtet 2014 i Kristiansand, arrangerte Samisk kirkeråd, Agder og Telemark bispedømme, Korsvei, Greenpeace, WWF og Klimapartnere debatt om tjæresand og grønn vridning av næringslivet på Agder, med 60 deltakere på arrangementet. Dette resulterte i medieoppslag og økt synlighet av Kirkens fortsatte klimaengasjement.

Oppnådd kirkelig klima-dialog med daværende olje- og energiminister Ola Borten Moe

I tillegg bidro turneen til et offentlig ordskifte mellom først biskop Erling Pettersen og Ola Borten Moe, og senere Samisk kirkeråd og statsråden. I deres utspill i media, ble blant annet Kirkens rolle som samfunnspolitisk aktør tatt opp. Dette bidro til at det ble stor medial synlighet på det problematiske ved tjæresandutvinningen (i bl.a. VG, Aftenposten, Dagens Næringsliv, samt flere regionale medier), samtidig som Den norske kirke som etisk aktør kunne bidra til å sette fokus på de etiske betenkelighetene ved tjæresandutvinningen:

«Statoils oljesandengasjement i Canada er uetisk og uttrykk for ren grådighet, mener biskopen i Stavanger, Erling Pettersen. Dagen før oljesandprosjektet skal behandles på selskapets generalforsamling i Stavanger, retter biskopen i oljefylket kraftig kritikk både mot Statoil og den norske regjeringen.» (se «Biskop refser Statoil», NRK Rogaland 14.05.2012)

Ola Borten Moe valgte på bakgrunn av dette å kritisere Den norske kirke for å blande børs og katedral, og oppfordret Dnk til ikke å bry seg med politiske saker som tjæresand. Dette viste at Nord/Sør-info spiller en liten men viktig rolle i å mobilisere egen organisasjon, samt drive utadrettet kommunikasjonsarbeid for å skape bevissthet og blest rundt saker som er preget av etiske aspekter. Tjæresand-saken er således et godt eksempel på et slikt vellykket tiltak.

[Har initiert bredt tverreligiøst samarbeid for en ambisiøs nasjonal og internasjonal klimapolitikk](#)

Mellomkirkelig råd har tatt initiativ til å utfordre Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) og Islamsk Råd Norge til å engasjere seg i klimaspørsmål. Dette førte til at Norge har hatt tverreligiøse delegasjoner til FNs klimatoppmøter, noe som har vakt internasjonal oppmerksomhet. Dette markerer en ny utvikling, da det tidligere har vært svært lite interreligiøst samarbeid om klimaspørsmål. Det har også vært til inspirasjon for bl.a. Kirkens verdensråd som i september 2014 er vertskap for en global konferanse for religiøse toppledere i New York, knyttet opp mot FNs klimaarbeid. Mellomkirkelig råd og Kirkens Nødhjelp er med i forberedelsene til dette møtet.

Norske kirker og Skaperverk og Bærekraft var dessuten sterkt involvert i den internasjonale tverreligiøse mobiliseringen «We have faith – Act Now!» i Durban 2011. I denne forbindelse **overleverte Desmond Tutu nesten 200 000 underskrifter fra denne kampanjen til Christiana Figueres (the executive secretary of the UN Framework Convention on Climate Change)**. 6296 av underskriftene var fra Norge. Nord/sør-info bidro til oppmerksomhet om saken overfor medlemmer av Dnk via saker til nettsidene, samt kontakt med norsk presse.

[Menigheter over hele landet mobiliserte for å sette klima på politisk dagsorden ved Stortingsvalget](#)

I forbindelse med Klimavalg 2013-kampanjen, ble det gjennomført lokale arrangement over hele landet. Mange av disse ble lagt til en felles dag for klimamarkering, 24. august 2013. Fra Tromsø i nord til Kristiansand i sør, og over hele landet, satte lokale menigheter og grasrotbevegelser klima i fokus. I mange tilfeller var de lokale ressursgruppene for «Skaperverk og Bærekraft» sentrale aktører i de lokale tiltakene. Disse gruppene møtes til årlige ressursgruppemøter i regi av samarbeidsprosjektet Skaperverk og Bærekraft, hvor det ble arbeidet strategisk med mobilisering for å sikre lokalt engasjement i Klimavalg 2013-kampanjen. Nord/sør-info gav dessuten økonomisk støtte til flere kirkelige aktører i forbindelse med Klimavalg 2013, noe som i flere tilfeller var avgjørende for å kunne gjennomføre tiltaket:

*«I Hamar gikk Hamar bispedømmeråd, Kirkens Nødhjelp, Naturvernforbundet, Changemaker og Speideren sammen om å markere Klimavalg 2013 med en stormønstring i Hamar sentrum. Dette var en viktig arena for å skape synlighet og engasjement, og for å utfordre våre lokale politikere før Stortingsvalget. **Dette lyktes vi langt på vei med takket være midlene vi fikk fra kommunen og Den norske kirkes nord/sør-info. De var avgjørende for å gjennomføre markeringen.**» - Bjørn Vilberg, diakoni-/misjonsrådgiver i Hamar bispedømme*

I tillegg til klimaarrangementet i Hamar, støttet vi flere lokale Klimavalg-initiativ økonomisk. Av disse kan vi trekke frem f.eks. Klimagudstjeneste i Oslo, samt Nidaros bispedømmeråds inspirasjonssamling for grønne menigheter i forberedelse til Klimavalg 2013. Fullstendig oversikt over lokale prosjekter som ble støttet og tilhørende rapporter kan ettersendes ved forespørsel.

Har nådd ut til nye målgrupper: Misjonsbevegelsene har vist politisk klimaengasjement

Nord /sør- informasjon har bevisst innrettet budskapene på en slik måte at flere målgrupper som tradisjonelt ikke har vært pådrivere for miljø- og klimasaker har kunnet kjenne seg igjen beskrivelsen av utfordringene. Helt konkret har vi sørget for publisering av reportasjer i magasinet Agenda 3:16 om den tverreligiøse mobiliseringen i forkant av og under klimatoppmøtet i Durban, Sør- Afrika, i 2011. Agenda 3:16 er Norges største kristne magasin med opplag på ca 10 500 og ca 9 500 abonnenter, eid av misjonsorganisasjonen Normisjon. Ved å legge frem budskapet på en måte som erfaringsmessig vil tiltale den «konservative» lesergruppen til Agenda 3:16, **bidro Nord/sør- info til å spre informasjon til nye målgrupper som tradisjonelt har vært kritiske til klimapolitiske spørsmål.**

Et annet eksempel på denne type målgruppeorientering kan hentes fra Klimavalg 2013- kampanjen: Lørdag 24. august, 2013, Klimavalg 2013- store aksjonsdag, ble en felles stand for Skaperverk og Bærekraft utenfor Oslo Domkirke bemannet med representanter fra Normisjon, SMM- Samarbeid Misjon og Menighet og Nord/Sør- informasjon og Skaperverk og Bærekraft. **Slike eksempler på samarbeid har bidratt til at interessen for Nord/sør-Infos arbeidsfelt og saker har spredd seg til målgrupper som tidligere har ligget i randsonen, men som nå aktivt bidrar til diskursen både internt i kirkelandskapet, og som egne meningsbærere i det offentlige ordskiftet.**

Dette kom også tydelig frem gjennom en felleskronikk skrevet av tre av landets daværende generalsekretærer for landets største misjonsorganisasjoner, som tok til orde for vern om skaperverket og engasjement for klimasaken. Her uttalte de blant annet:

«Den økologiske krisen er symptomet på et samfunn som har gått seg vill. Skal vi løse klimautfordringene, trenger vi en samfunnsmodell som ikke baserer seg på fortsatt vekst og forbruk». (Vårt Land, august 2012)

Arbeidet med å nå nye målgrupper som tangerer Den norske kirke anses som svært viktig, da de kan nå personer som Nord/sør-info ikke like lett har innpass hos. Dette viser også at Nord/sør-infos møysommelige arbeid med å informere i eget nettverk kan føre til at kirkeledere engasjeres, og tar budskapet ut medialt slik at det når enda flere.

Likeledes har tett samarbeid med koordinerende råd for misjonsorganisasjoner (SMM) bidratt til økt bevissthet i organisasjonene. I tillegg har Nord/Sør- informasjon gjennom det interne planarbeidet sterkt bidratt til at ressursheftet «Misjon til forandring», et ressurshefte om Kirkemøtesak 07/12- om Misjon til forandring- utfordringene fra Edinburgh 2010, har viet et eget kapittel til «Skaperverket og misjon». Dette heftet har blitt tatt svært godt i mot, og over 3000 eksemplarer har blitt distribuert til alle bispedømmene (regionene) i landet.

Kirken som pådriver for etisk forvaltning av Statens Pensjonsfond Utland

Kirkemøtet 2013 kom med en uttalelse hvor de peker på behovet for etisk forvaltning av Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Dette mener de blant annet kan oppnås ved økte investeringer i fattige land, utarbeidelse av nye og strengere etiske retningslinjer, økt mandat og ressurser til Etikkrådet, samt at vesentlig mer av SPU må investeres i fornybar energi, mens vesentlig mindre på investeres i fossilindustrien. Vedtaket slår fast at etiske hensyn må gå foran økonomisk avkastning:

«Gjennom den rikdommen som SPU representerer har Norge en stor mulighet til å bidra til en bedre fordeling av verdens ressurser, samt skape nye arbeidsplasser og utvikling der det trengs mest. Derfor vil vi utfordre det norske samfunn til å akseptere en noe lavere vekst i SPU til fordel for fattige land.» (se KM 12/13 Forsvarlig etisk forvaltning av norske petroleumsressurser og bruk av Oljefondet)

Blant annet på bakgrunn av denne uttalelsen, **inviterte daværende miljøvernminister Bård Vegar Solhjell kirkens ledelse til dialogmøte om etisk forvaltning av SPU.**

Den norske kirkes lederskap har i tillegg vært aktive bidragsyttere i debatten om Etikkrådets mandat, og har signalisert tydelig kritikk av den nye regjeringens forslag om å legge ned Etikkrådet. Nord/sør-info har vært aktive pådrivere for å bistå lederskapet i dette. Ungdommens kirkemøte har også vist et tydelig engasjement for denne saken, gjennom deres uttalelse i 2012:

«Det er viktig å sikre at Norge ikke gjør seg delaktig i å tjene penger på menneskerettighetsbrudd. Norge må gi avkall på økonomisk profitt når etiske hensyn krever det.» (UKM 12/12)

TILTAK 2: KIRKELIG REFLEKSJON OM NORD/SØR-SPØRSMÅL (menneskerettigheter, rettferdig fred, m.m.)

FNs vedtok Arms Trade Treaty etter langvarig påvirkning fra kirker og sivilsamfunn

En annen gledelig begivenhet for Mellomkirkelig råds fredsarbeid i 2013 var FNs vedtak av ATT-avtalen (Arms Trade Treaty). Det er grunn til å tro at engasjementet til sivilsamfunnsorganisasjoner, herunder en global kirkekampanje som Den norske kirke har bidratt til, har påvirket denne beslutningen.

MKR tok sammen med Norges Kristne Råd initiativ til at Kirkens verdensråd igangsatte en global kampanje for ATT. Finansiering fra UD bidro til et omfattende engasjement hvor kirker i om lag 40 land deltok, koordinert fra KVs kontor knyttet opp mot FN i New York. Dette er et godt eksempel på hvorledes kirkene som del av sivilsamfunnet, kan mobiliseres og bli en viktig lobbygruppe opp mot FN.

Har vært sentrale initiativtagere til etablering av Det norske Dalitsolidaritetsnettverket

I 2012 var Mellomkirkelig råd en sentral initiativtaker til etableringen av Det norske Dalitsolidaritetsnettverket (DSN-Norge). Da flertallet av kristne i India er daliter, og Den norske kirke

er i nettverk med mange indiske kirker, er daliters rettigheter en sak vi er særlig godt posisjonert for å arbeide med. Dalitsolidaritetsnettverket, som består av kirkelige og andre sivilsamfunnsorganisasjoner, har muliggjort en **styrket felles stemme på politiske arenaer rundt diskriminering av kasteløse**. Det har i tillegg vært et særskilt fokus på flerdimensjonal diskriminering av Dalitkvinner, noe som har vært et tema i anledning arbeidet med ny stortingsmelding om menneskerettigheter, utformingen av nye tusenårsmaal og operasjonalisering av handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling «Like rettigheter- like muligheter» (2013-2015).

Nord/Sør Informasjon hadde Dalit-solidaritet som tema for materialet til Dnks menigheter under Menneskerettighetssøndagen i 2012. Dette ble gjort i nært samarbeid med ressurspersoner i United Evangelical Lutheran Churches in India (EULCI) og Dalit Commission i National Council of Churches in India. I 2012 var dessuten Dnk og DSN-N også med å promotere aktivt Operasjon Dagsverk som hadde tema kasteløse/skole for ungdom/Nepal.

Dette arbeidet har hatt ringvirkninger inn i ungdomsdemokratiet i Den norske kirke. I 2012 behandlet Ungdommens Kirkemøte en egen sak om kastediskriminering, hvor de vedtok tydelige utfordringer til både Kirken og regjeringen. De pekte også på viktigheten av involvering av næringslivet for å bekjempe kastediskriminering:

«UKM 2013 utfordrer videre regjeringen til å stille krav til norske selskaper, statseide og andre, om at de ikke bidrar til kastediskriminering når de opererer i land der denne diskrimineringen skjer. Kjennskap til og en aktiv holdning mot kastediskriminering, er en forutsetning for å drive effektivt bistandsarbeid og samfunnsansvarlig næringsvirksomhet i disse landene.» - utdrag fra uttalelsen «Norge må bekjempe kastediskriminering!» fra Ungdommens Kirkemøte 2013

DSN- Norge har også arbeidet med å utfordre norske næringslivsaktører på bevissthet om kaste-problematikk og diskriminering, og et eget seminar ble arrangert i samarbeid med Initiativ til Etisk Handel våren 2013.

Mellomkirkelig råd har gjennom nettverket vært med på flere lobbymøter med politikere og næringslivsaktører. DSN-Norge bidro aktivt til at kaste-problematikk ble ett av fem hovedpunkter i Forum for Menneskerettigheters innspill til Utenriksdepartementet høsten 2013. Mellomkirkelig råd har dessuten selv utfordret politikere gjennom høringer i Stortinget, og **bidratt til at kaste-problematikken har blitt tatt opp i Stortinget**. Vi mener vi har hatt god måloppnåelse på det beslutningspåvirkende arbeidet på dette området, da kaste-problematikk i liten grad var på Stortingets agenda før opprettelsen av DSN-Norge. På det internasjonale planet, erfarer vi at **kastediskriminering har blitt løftet tydeligere opp i FN og EU de siste årene**. Ikke minst var det en seier 10. oktober 2013 da **EU-parlamentet vedtok en omfattende resolusjon om bekjempelse av kastediskriminering, som vil få føringer på flere områder**.

2.1.2 Resultater innen folkeopplysning

Våre resultater innen folkeopplysning i denne rammeavtaleperioden dreier seg i stor grad om arbeid med klima og miljø, med særlig fokus på kampanjen Klimavalg 2013 og tiltakene «Grønn menighet» og «Skaperverkets dag». I tillegg peker vi på resultater tilhørende de andre fokusområdene, inkludert

arbeid med menneskerettigheter (inkludert seksuelle og reproduktive rettigheter), rettferdig fred i Midtøsten, m.m.

Kort oppsummert, har Nord/sør-info bidratt til å oppnå følgende resultater:

Tiltak 1: Klima, miljø, forbruk og rettferd

- Kirkelig samarbeidsprosjekt bidratt til økt samhandling og synergieffekter
- 60% økning i antall grønne menigheter
- Tredoblet interesse for Skaperverkets dag
- Tydelige klimakrav fra kirkelige rådsstrukturer:
- Brukerstyrt kommunikasjon om klimarettferdighet når frem til strategisk viktige målgrupper
- Kirkelige utdanningsinstitusjoner tar opp klimaspørsmål
- Positiv respons på Kirkens klimaengasjement

Tiltak 2: Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål (menneskerettigheter, SRHR, rettferdig fred)

- Menneskerettigheter har på nytt blitt satt på dagsorden i kirkedemokratiet
- Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter på dagsorden for religiøse ledere
- Lokalt opplysningsarbeid når ut til grupper over hele landet
- Økende engasjement for rettferdig fred i Midtøsten

Tiltak 3: Globalt gudstjenesteliv

- Kulturuttrykk fra kirker i Sør har blitt integrert i norske menigheter
- Globale perspektiver integrert i Kirkens planverk

Tiltak 4: Vennskapssamarbeid og dialog

- Religionsdialog for økt forståelse om Israel/Palestina-konflikten
- Ungdomsopplegg bidrar til økt kunnskap om minoriteter
- Oppfølging av kirkemøtesak om migrasjon

TILTAK 1: KLIMA, MILJØ, FORBRUK OG RETTFERD

Kirkelig samarbeidsprosjekt bidratt til økt samhandling og synergieffekter

Det tverrkirkelige samarbeidsprosjektet, *Skaperverk og Bærekraft (SoB)*, med Den norske kirke, Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd har fortsatt å være en sentral struktur for å sikre samarbeid, samspill og synergieffekter av det kirkelige arbeidet med klima, miljø, forbruk og rettferd. Vi har jobbet målrettet for å forankre denne tematikken i misjonsbevegelser og andre tverrkirkelige sammenhenger. Samarbeidsprosjektet Skaperverk og Bærekraft har i løpet av rammeperioden vist evne til å forene ulike kirkesamfunn og organisasjoner om felles sak, og dermed skape en **samlet stemme, med større mulighet for gjennomslag.**

Kirkerådet og samarbeidsprosjektet Skaperverk og Bærekraft (SoB) var sentrale i planleggingen, oppbyggingen, ledelsen og gjennomføringen av Klimavalg 2013-alliansen, som arbeidet for å sette klima på dagsorden i forbindelse med Stortingsvalget høsten 2013. Denne alliansen oppnådde en

historisk mobilisering av norske organisasjoner, inkludert fagbevegelsen, miljøorganisasjoner, og mange kirkelige nettverk.

Gjennom nettverksmøter, foredragsturneer, seminarer, kampanjearbeid og aksjoner bidro vi til å sikre bred kirkelig tilslutning til alliansen. **Blant de 101 organisasjonene tilknyttet Klimavalg 2013-alliansen, hadde 1/3 av organisasjonene kirkelig tilknytning¹. Dette markerer et gjennombrudd i det tverrkirkelige klimasamarbeidet i Norge, da dette er første gang vi har sett en så bred sammensetning av kirkelige aktører sammen fronte krav om endring i klimapolitiske spørsmål.** At så mange forskjellige kirkesamfunn og kirkelige organisasjoner på så kort tid sluttet seg til kampanjen vakte oppsikt blant alle de andre organisasjonene og i offentligheten. Mens noen av miljøorganisasjonene i starten var noe nølende til å støtte dette felles initiativet på bekostning av egen profilering, vurderte en del fagorganisasjoner hvordan klimamålene kunne komme i konflikt med eget arbeid for vern av arbeidsplasser. I kontrast til dette støttet «kirka», med Dnk og samarbeidsprosjektet SoB i spissen, tydelig opp om dette initiativet.

Resultatet av arbeidet har gitt økt engasjement, større bredde i tilslutningen, men også en diskusjon om Kirkens plass og rolle i samfunnet og i politikken. Klimavalg 2013 og Dnks rolle i samfunnsdebatten har vakt begeistring blant miljøorganisasjoner og andre. Det har blitt gjennomført en grundig intern og ekstern evaluering av Dnks deltakelse i Klimavalg 2013, slik den er oppfattet i blant annet media, av politikere og blant folk flest. På bakgrunn av dette har Kirkerådet gått inn for at både Dnk og samarbeidsprosjektet Skaperverk og Bærekraft fastholder og intensiverer sitt klimaengasjement. **Dette vedtaket fra Kirkerådet er viktig, da det er med på å sikre fortsatt legitimitet og forankring i Kirkens klimaarbeid.**

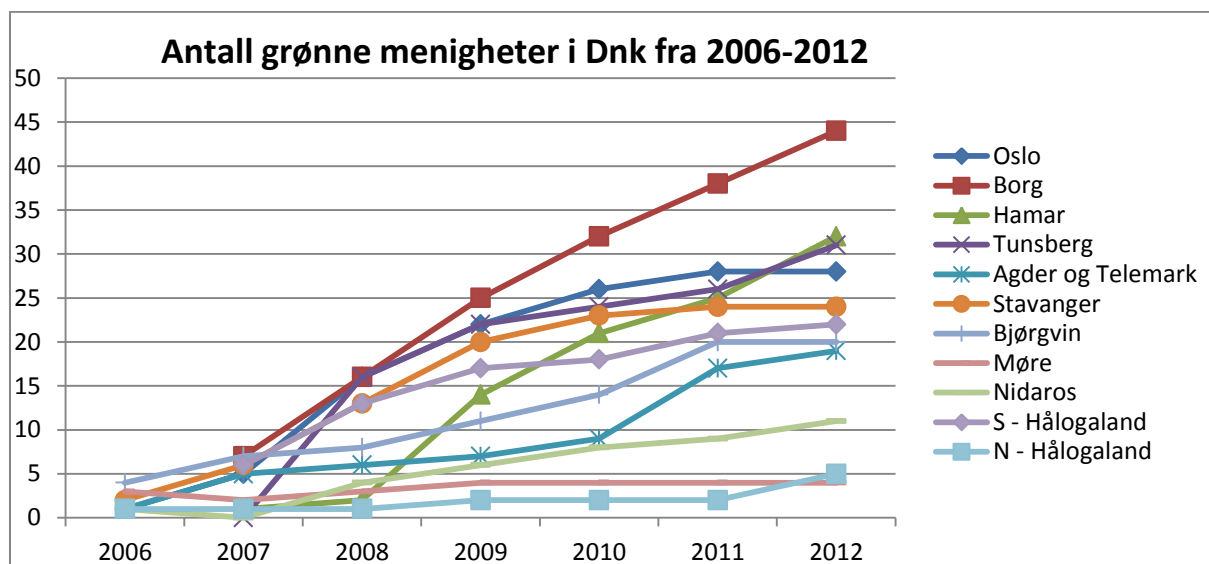
Nord/Sør-info har sammen med Skaperverk og Bærekraft-prosjektet arbeidet mye med å definere og utmeisle Kirkens spesifikke bidrag i arbeidet med klima og miljø. Kirken er ingen miljøorganisasjon som arbeider med rene miljøfaglige/tekniske spørsmål. Vi forstår vår rolle slik at vi kan bidra til å reise etiske og verdimeslige problemstillinger i den offentlige debatten og bevisstgjøre Kirkens medlemmer på ansvar og egen livsstil. Vi opplever at etiske dimensjoner etterspørres i klimadebatten.

[60% økning i antall grønne menigheter](#)

I nært samarbeid med SoB jobbes det kontinuerlig for å utvide antallet grønne menigheter. Gjennom dette holdningsskapende arbeidet på lokalt plan, blir menighetene aktører for en mer klimavennlig hverdag og får forståelse for sin egen rolle i et lokalt og globalt perspektiv. Nord/Sør-info er en viktig pådriver og informasjonsaktør i denne sammenhengen. Handlingsarket *Vår grønne menighet* lanserer også flere tiltak vedrørende lokalpolitisk påvirkningsarbeid.

¹ Følgende 30 organisasjoner med kirkelig tilknytning deltok i Klimavalg 2013-alliansen: Areopagos, Caritas, Changemaker, Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Den katolske kirke, Dnk, Det Norske Diakonforbund, Den norske kirkes Presteforening, Det norske misjonsselskap, Digni, Frelsesarmeen, Frikirkens Barn og Unge, HimalPartner, Kateketforeningen, Kirkens Bymisjon Oslo, Kirkens Nødhjelp, Korsvei, Metodistkirken, Misjonsalliansen, Norges KFUK-KFUM, Norges KFUK-KFUM Global, Norges KFUK-KFUM Speiderne, Norges Kristelige Studentforbund, NORME (Norsk råd for misjon og evangelisering), RE:ACT Strømmestiftelsens ungdomsorganisasjon, Skaperverk og Bærekraft, Samarbeid Menighet og Misjon (SMM), Stefanusalliansen, Strømmestiftelsen og Vennesen Samfunn Kvekerne.

I løpet av rammeavtaleperioden har antallet grønne menigheter steget med 60%, fra 181 menigheter ved utgangen av 2010, til 289 pr. april 2014. Antallet grønne menigheter har dessuten steget jevnt i mange bispedømmer, men dette varierer noe fra region til region (Fig 1). Samtidig som det har vært en stor prosentmessig vekst, ser vi dermed at vi fortsatt har en vei å gå for å nå alle regionene. Det arbeides derfor nå med å evaluere og revidere «Grønn menighet»-konseptet.

Figur 1: Viser utvikling av grønne menigheter i Den norske kirke fra oppstarten av konseptet i 2006, frem til 2012 (graf med utvikling fram til 2014 dessverre ikke tilgjengelig).

Tredoblet interesse for Skaperverkets dag

Når det gjelder markering av Skaperverkets dag, er det vanskelig å vite nøyaktig hvor mange menigheter som markerer Skaperverkets dag i løpet av året. I 2011 svarte over 50% av menighetene at de markerte Skaperverkets dag på en spørreundersøkelse fra Kirkerådet. Grunnet lav respons på spørreskjemaet, kan vi dessverre ikke dra noen signifikante konklusjoner fra denne undersøkelsen. Vi har, derimot, undersøkt treff på nettsiden vi har utviklet i Skaperverk og Bærekraft prosjektet, www.gronnkirke.no. Her ser vi en markant økning på treff på siden for «Skaperverkets dag 2012» med 590 treff til 1737 treff på «Skaperverkets dag 2013» (se vedlegg: Statistikk for gronnkirke.no, 2011-2013). Det har med andre ord vært en **tredobling i interesse for Skaperverkets dag materialet fra 2012 til 2013. Dette anser vi som et svært positivt resultat av bl.a. vårt strategiske promoteringsarbeid** for å sikre økt deltakelse på Skaperverkets dag i 2013.

Tydelige klimakrav fra kirkelige rådsstrukturer:

Klima, miljø, forbruk og rettferd har blitt tatt opp på alle ulike nivå i Kirkens rådsstrukturer: Fra menighetsråd og fellesråd på lokalt plan, til bispedømmeråd på regionalt plan, til sentrale råd. I flere tilfeller har Nord/sør-info og Skaperverk og Bærekraft bidratt direkte med innspill til sakene. Vedtak fra kirkelige rådsstrukturer er viktig for å sikre forankring og legitimering av arbeidet. Vedtak fra Kirkemøtet, Dnks høyeste demokratiske organ, er særlig viktige, da det er den sterkeste legitimeringen man kan få på at Dnk står bak arbeidet. **Kirkemøtevedtak, og vedtak fra andre kirkelige rådsstrukturer, om klima er derfor viktige redskap for å styrke og legitimere engasjement**

i klimaspørsmål på lokalt, regionalt og sentralt plan i Kirken. I tillegg er de viktige plattformer for arbeid opp mot beslutningstakere.

Noen utvalgte eksempler på uttalelser fra kirkelige rådsstrukturer er:

- Kirkemøtet tematiserte klima gjennom saken «Skaperverk og Bærekraft» i 2012 og «Forsvarlig etisk forvaltning av norske petroleumsressurser og bruk av Oljefondet» som oppfordret til klimavennlige investeringer i 2013. I det enstemmige vedtaket fra 2012, kommer Kirkemøtet med tydelige krav til Regjeringen:
 - o «Kirkemøtet forutsetter at Regjeringen legger frem den nye klimameldingen før sommeren uten å senke ambisjonsnivået i klimaforliket. Den må legge til rette for en handlekraftig klimapolitikk som gir raske resultater i form av klimagassreduksjoner, samtidig som den sikrer fattige land utviklingsmuligheter. Kirkemøtet mener at Norge har de beste forutsetninger for en offensiv satsing på fornybar energi og bærekraftig samfunnsplanlegging.» (KM 4/12)
- Bispemøtet (biskopenes rådsmøte) har ved flere anledninger kommet med konkrete utfordringer til klimaforhandlinger. I 2011 kom de blant annet med følgende uttalelse i forkant av COP:
 - o «Vi har forventninger til at Norge under FNs klimatoppmøte i Durban (COP 17) arbeider for å videreføre Kyoto-protokollen, forbedre den, og skjerpe målene. Norge må videre legge penger på bordet til klimatilpasning og klimakutt i fattige land, og foreslå en prosess som bidrar til at andre rike land gjør det samme.» - Uttalelse om klimarettferdighet fra biskopene (BM 49/2011)
- Ungdommens Kirkemøte (landsdekkende ungdomsorgan) tok opp saken «Bærekraftig forbruk» i 2012, hvor de peker på klima som en av vår tids største utfordringer og kommer med konkrete utfordringer til hvordan Kirken bør agere:
 - o «Vi er gitt i oppdrag å forvalte jorden og skaperverket. Kirken må stå sammen med den verdensvide kirke for rettferdighet og bærekraftig forbruk. Kirken som institusjon må tørre å utfordre makthavere i samfunnet til et mer bærekraftig forbruk. For at Kirken skal ha troverdighet overfor makthavere, må det innad i Kirken vises bærekraftig forbruk gjennom praksis.» (UKM 04/12)

Brukerstyrt kommunikasjon om klimarettferdighet når frem til strategisk viktige målgrupper

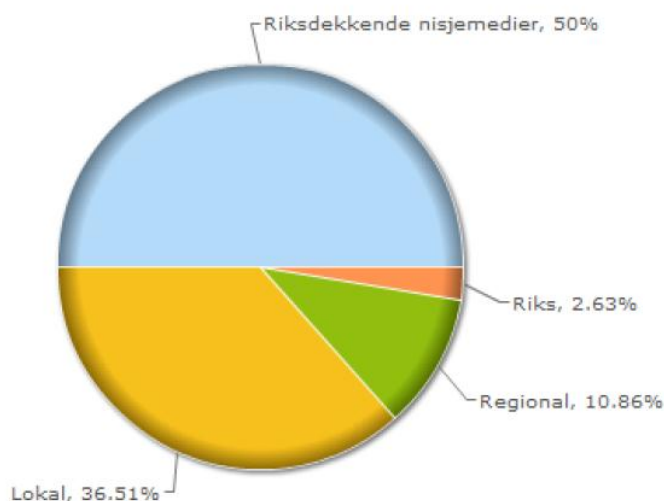
Nord/Sør-info har bidratt til teologiske refleksjoner om klima, og det har vært arbeidet målbevisst for å utvikle et språk som kommuniserer i forhold til de kirkelige målgruppene. Ved å også knytte an til kjente aktiviteter i menigheter og kirkelige organisasjoner – ikke minst misjonsorganisasjonene – har vi de siste par årene nådd ut til nye målgrupper. Gjennomslaget i forbindelse med Klimavalg 2013 skyldes også at vi i større grad enn tidligere har vært bevisste kommunikasjonsformer som har nådd fram til mottakerne. Ett annet eksempel er Kliarettferdighetsmagasinet (se vedlegg 8). I 2013 gav Skaperverk og Bærekraft ut et magasin tilpasset våre nøkkelmålgrupper. Dette magasinet ble svært godt mottatt av menigheter og kirkelige organisasjoner, og det ble trykket i et 2. opplag.

Det har også vært **avgjørende i Kirkens miljøengasjement å ha et sør-perspektiv, derfor bruker vi konsekvent begrepet 'klimarettferdighet'**. Ved å fokusere på klimarettferdighet, vil vi understreke at det er fattige mennesker i land i Sør som opplever de mest dramatiske utslagene av klimaendringer.

Nord/Sør-infos deltakelse i Klimavalg 2013 har også sørget for at Den norske kirkes synspunkter og perspektiver nådde et bredere publikum. I tillegg til å nå den vanlige kirkegjenger, hjalp vårt fokus på ekstern synlighet oss til å nå andre målgrupper som er opptatt av de samme sakskompleksene, men som ikke nødvendigvis begrunner engasjementet ut i fra en kristen-humanistisk tankegang.

I forbindelse med kampanjene «Vi eier Statoil» og «Klimavalg 2013» utarbeidet vi grundige kommunikasjonsplaner. Det ble valgt vinkling og budskapspunkter ut i fra hva som ble vurdert mest hensiktsmessig gitt de ulike medieutspillene. Det ble utført omfattende innsalgs- og oppfølgingsarbeid til både regional og nasjonale medier i forbindelse med turneen med Francois Paulette. Vi oppnådde i denne forbindelse å få pressedeckning i en rekke lokale og regionale medier, samt nasjonale medier, inkludert VG, Aftenposten, Dagens Næringsliv, m.m.

Når det gjelder synlighet rundt Klimavalg 2013, viser en ekstern evaluering at det ble publisert 309 artikler om Kirkens miljøengasjement i norske medier fra 1. januar til 9. oktober 2013. Blant redaksjonene er det avisen Vårt Land som har omtalt Kirkens klimaengasjement hyppigst, med 61 artikler i papirutgaven og 21 artikler i nettutgaven. Avisen DAGEN har 34 saker på trykk i papirutgaven og sju saker på nett i perioden. Deretter følger Klassekampen med ti saker, etterfulgt av Aftenposten, Fædrelandsvennen og NRK Nettnyhet med ni saker hver i papirutgaven.

Figur 2: Artikler om Den norske kirkes miljøengasjement januar-oktober 2013, fordelt på medietype. (Kilde: Evalueringsrapport – Klimavalg 2013 ved Burston Marsteller. Se vedlegg)

[Kirkelige utdanningsinstitusjoner tar opp klimaspørsmål](#)

Vi har jobbet målrettet mot å opprette samarbeid med de kirkelige utdanningsinstitusjonene, da vi anser dette som strategisk viktig arena for å sikre kunnskap og engasjement blant fremtidige kirkelige medarbeidere. Dette har resultert i at blant annet Misjonshøyskolen i Stavanger, Ansgarskolen i Kristiansand, samt Menighetsfakultetet i Oslo har samarbeidet om å arrangere seminarer og politikerdebatter om klima. Dette er et nytt og viktig samarbeid, som vi vil bygge videre på.

[Positiv respons på Kirkens klimaengasjement](#)

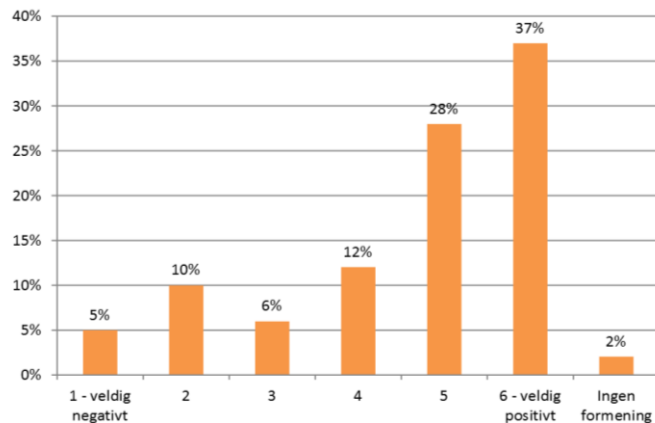
En ekstern evaluering av Kirkens engasjement i Klimavalg 2013, har gitt oss et bedre bilde av hvordan Kirkens klimaengasjement ble oppfattet av befolkningen generelt, tillitsvalgte i Kirken og av

politikere. **Blant Kirkens tillitsvalgte er det god kjennskap til Kirkens deltakelse i alliansen Klimavalg 2013.** Sju av ti (72 prosent) opplyser i undersøkelsen at de var klar over deltakelsen. Blant de som kjente til deltakelsen i alliansen, mener flertallet at det var positivt at Kirken deltok. **Nesten åtte av ti (77 prosent) svarte at deltakelsen var positiv eller veldig positiv.**

Undersøkelsen viser samtidig at det er lav kjennskap til Kirkens engasjement i spørsmål om klima og miljø. Det er imidlertid høyere kjennskap til Kirkens engasjement i spørsmål om klima og miljø enn til alliansen Klimavalg 2013. Dette kan forstås på to måter: Enten at Kirken dermed kan sies å ha lyktes bedre med kommunikasjon av klimaengasjementet på egne vegne enn på alliansens vegne. Eller at Kirkens uttalelser om klima og miljø ikke er blitt forstått som ledd i kampanjen og alliansen.

Blant respondentene i den generelle befolkningsundersøkelsen som kjente til Kirkens engasjement i Klimavalg 2013, **svarer nesten åtte av ti (79 prosent) at de synes engasjementet er bra eller veldig bra.**

Hva synes du om at kirken deltok i Klimavalg 2013 på en skala fra 1-6, der 1 er «veldig negativt» og 6 er «veldig positivt»? (n=de som kjenner til at Den norske kirke var en del av Klimavalg 2013 (101))

Figur 3: Som del av den eksterne evalueringen ble det gjennomført en befolkningsundersøkelse som viste at nesten 80% av respondentene beskriver Kirkens engasjement i Klimavalg som bra eller veldig bra. (Kilde: Evalueringsrapport – Klimavalg 2013 ved Burston Marsteller. Se vedlegg)

TILTAK 2: KIRKELIG REFLEKSJON OM NORD/SØR-SPØRSMÅL (menneskerettigheter, SRHR, rettferdig fred, m.m.)

Menneskerettigheter har på nytt blitt satt på dagsorden i kirkedemokratiet

I 2013 ferdigstilte Mellomkirkelig råds menneskerettighetsutvalg en ny utredning om Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid. Denne utredningen **peker på Kirkens rolle som moralsk pliktbarer, og er et viktig bidrag i diskursen om Kirkens rolle som pådriver for menneskerettigheter, deriblant rettsikkerhet for marginaliserte grupper i samfunnet, inkludert asylsøkere, urfolk, og LHBT (lesbiske, bifile, transseksuelle og bifile).** Mange av disse «casene» er tatt fra Nord/sør-infos arbeidsområder. Dette er en sak som har potensiale til å få mye offentlig oppmerksomhet, og som kan synliggjøre, forsterke og fornye Kirkens rettighetsbaserte og diakonale arbeid, både nasjonalt og internasjonalt.

Interessen for menneskerettighetsdokumentet har vært stor. I tillegg til at det er tilgjengelig på internett, var det svært stor etterspørsel etter dokumentet. Det var et opprinnelig 1. opplag på 150 eksemplarer, men ytterligere 200 eksemplarer ble senere trykket opp til distribusjon.

Det faktum at Kirkemøtet, Kirkens høyeste organ, i april 2014 diskuterte hvorledes Kirken kan styrke sitt engasjement for menneskerettigheter og anbefalte lokalmenighetene å jobbe mer med dette, er svært viktig, og legger et godt grunnlag for videre arbeid. Nord/Sør-info har nå en stor og spennende utfordring når Kirkemøtet har bedt om ressursmaterieil til bruk i lokalmenighetene.

En utfordring i dette var at det var svært stort mediepress på saker av samlivsetisk karakter på samme Kirkemøte. Dette gjorde at det var vanskelig å få ekstern synlighet på menneskerettighetsaken, til tross for målrettet arbeid med å synliggjøre saken. Vi oppnådde dermed liten grad av ekstern synlighet.

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter på dagsorden for religiøse ledere

Nord/sør-info har gjennom en årrekke arbeidet med spørsmål tilknyttet HIV/AIDS problematikk og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR). Dette arbeidet har i stor grad skjedd i samarbeid med Norges Kristne Råd og partnere i Sør. Fortsatt er manglende forståelse/vilje/interesse for temaet som et teologisk og diakonalt ansvar en stor utfordring. Internasjonalt ser vi en allianse av konservative religiøse krefter, primært innenfor islam og kristendommen, som kjemper for patriarkalske familieverdier og mot like rettigheter for LHBT-personer. Alliansen består av land som Egypt, Iran og Vatikanet, ulike sivilsamfunnsgrupper og akademia, i tillegg til ulike amerikanske religiøse grupper. De er aktive på FN-nivå representert med en lobby blant annet under Commission on the Status of Women (CSW), Commission on Population and Development (CPD) og United Nations Commission on Human Rights (UNCHR) i tillegg til et svært aktivt arbeid i ulike land, særlige på det afrikanske kontinentet. Den nye «anti-homologivningen» i Uganda har blitt hjulpet frem av representanter fra denne internasjonale lobby-gruppen.

Det blir stadig viktigere å løfte frem alternative religiøse stemmer, men også å utruste alternative religiøse aktører til å møte den argumentasjonen alliansen målbærer. Vi er med i et nettverk av ulike trossamfunn, akademia og organisasjoner som arbeider med temaer knyttet til SRHR og religion. Gjennom arbeidet i dette nettverket (inkludert arrangement av seminar og jevnlig møter), har vi bidratt til å holde fokuset på SRHR oppe blant religiøse ledere i Norge og internasjonalt. **Bred, gjentatt deltakelse på internasjonale konferanser rundt SRHR og religiøse perspektiver tyder på at arbeidet bidrar til å sikre kontinuerlig fokus på religiøse aktørers rolle i å kjempe frem seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.** Noen av de mest aktive aktørene i nettverket er DIGNI, Kirkens Nødhjelp, Oslo katolske bispedømme, Den norske kirke, NØKK (Norsk økumenisk kvinneforum), CARITAS, KFUK-KFUM Global.

Menneskerettighetsperspektivet har i stor grad fått gjennomslag i arbeidet med seksuelle minoriteter. Til tross for stor teologisk uenighet i synet på homofili, opplever vi fra bredden av norske kirkeledere en samstemthet i nulltoleranse i forhold til bruk av vold og kriminalisering av homofile. Dette kan ha sammenheng med arbeidet med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter som beskrevet ovenfor.

Lokalt opplysningsarbeid når ut til grupper over hele landet

Nord/Sør-info har kontinuerlig støttet regionale og lokale informasjonsprosjekter over hele landet. Fra 2011-2013, har 62 søknader blitt tilgodesett med hel eller delvis støtte til lokale og regionale informasjonstiltak. Dnk Nord/Sør-info har innhentet rapporter og budsjett fra alle gjennomførte tiltak. Antall søkere har vært på et jevnt nivå. 17 tiltak fikk støtte i 2010; 24 i 2011, 20 i 2012, og 18 i 2013. Støttebeløpet utgjorde totalt 234.000 kr i 2011, 245.437 kr i 2012 og 169.500 kroner i 2013.

Gjennom denne form for lokalt opplysningsarbeid nås grupper på lokalt plan over hele landet, både barn, ungdom og voksne.

Bilde 2: Ett eksempel på prosjektene som mottok støtte er musikalen «Fair Trade or No Trade», oppsatt av ungdommer i Buskerud KFUK-KFUM. Musikalen hadde rettferdig handel som tema, og tok opp konkrete eksempler på hvordan den urettferdige fordelingen påvirker de forskjellige menneskene i «produktkjeden» fra kaffebonden i sør til rosabloggeren i Norge. Musikalen satte også fokus på konkrete handlingsalternativer. Komplette liste over støttemottakere ettersendes ved forespørsel.

Økende engasjement for rettferdig fred i Midtøsten

Vi har observert et økende engasjement for vennskapsarbeid med kirker og organisasjoner i Midtøsten. Da Borg bispedømme og Mellomkirkelig råd arrangerte Midtøsten-nettverkssamling i mars 2014, valgte i underkant av 40 personer å delta på konferansen. Dette var en stor økning fra tidligere vennskapskonferanser, som har måttet avlyses på grunn av manglende påmeldinger. Det var stor geografisk bredde blant deltakerne, og de gav svært positive tilbakemeldinger på konferansen.

Ett tema som engasjerer mange er etisk pilegrimsturisme til Israel og Palestina. Vi jobber i samarbeid med andre aktører om å utvikle en guide for etisk reisevirksomhet til konfliktområder, og særskilt Israel/Palestina. I tillegg markerer mange menigheter Kirkeuka for fred i Israel og Palestina, en årlig verdensvid markering for rettferdig fred i Israel og Palestina. **Initiativet for denne uken kommer fra**

Kirkenes verdensråd og materialet utarbeides av en komite med flere representanter fra trossamfunn i Midtøsten. På denne måten er vi med på å sikre at stemmer fra Sør løftes opp i norske menigheter.

Kommunikasjonsmessig er arbeidet på dette temaet svært krevende, da det er stor uenighet og sprik i våre målgrupper. Vi jobber derfor grundig med teologisk refleksjon, og i rammeavtaleperioden har Karios-dokumentet fra kirker i Palestina blitt fulgt opp med seminar og bokutgivelse. Den norske kirke og særlig Mellomkirkelig år har gjennom mange år vært gjenstand for mye kritikk for sitt balanserte Israel og Palestina-engasjement fra organisasjonen Med Israel For Fred (MIFF). Både gjennom nasjonale medier, på nettfora og egne tidsskrifter har MIFF gjentatte ganger angrepet Mellomkirkelig råd for å i for stor grad løfte frem situasjonen til palestinerne. Det offentlige ordskiftet har vært preget av feiltolkninger og feilinformasjon. For å komme dette i møte inviterte Mellomkirkelig råd til dialogmøte. Nord/sør-info var til stede under møtet som hadde som formål å rydde av veien misforståelser og utveksle informasjon om standpunkter til Mellomkirkelig råd. På bakgrunn av dette møtet har Nord/sør- informasjon i etterkant registrert at debatten om Israel og Palestina i noen grad ikke har vært fullt så polarisert når Mellomkirkelig råds rolle nevnes. I relasjonen mellom Mellomkirkelig råd og MIFF har man også i økende grad registrert en mer åpen holdning til ulike posisjoner.

I tillegg til utgivelsen fra menneskerettighetsutvalget, **har fred og menneskerettigheter blitt satt på agendaen i forberedelse til og oppfølging av Kirkenes verdensråds store konferanse om rettferdig fred på Jamaica i 2011.** Utenriksdepartementet gav et omfattende økonomisk bidrag til denne konferansen, som hadde bred deltakelse fra Sør, samt en solid norsk delegasjon. Vi har fulgt opp den store fredskonferansen, blant annet ved å utgi *Veier til fred*, et hefte med bibel studieopplegg beregnet på menigheter.

TILTAK 3: GLOBALT GUDSTJENESTELIV

Kulturuttrykk fra kirker i Sør har blitt integrert i norske menigheter

Når det gjelder arbeidet med **globalt gudstjenesteliv**, var utgivelse av ny salmebok for Den norske kirke et høydepunkt i 2013. Over flere år har Nord/sør-info jobbet for å styrke menighetenes forståelse av deres del i et globalt fellesskap gjennom prosjektet «Syng-Håp - salmer og sanger fra en verdensvid kirke». Det møysommelige arbeidet med å innhente inspirasjon og kulturuttrykk fra kirker i Sør, har nå gitt utslag i at **flere av salmene fra Syng Håp har blitt tatt inn i den nye Salmeboken for Den norske kirke.** Globale rettferdighetsspørsmål synliggjøres i den nye salmeboken, og det er egne registre for temaene «Sanger fra den verdensvide kirken», «Omsorg for skaperverket» og «Diakoni». Tidligere var flere av disse salmene kun tilgjengelig i salmebøkene «Syng Håp». Mange av sangene og **salmene fra Sør er nå godt kjent i menigheter over hele landet, og blir tatt i bruk av mange kor og barnekor** (se oversikt over antall solgte eksemplarer idehefter, CDer og sangbøker nedenfor, som gir en indikator på at dette materialet trolig har blitt tatt i bruk i stor grad).

Syng Håp prosjektet er viktig fordi det tilbyr et **lavterskeltilbud for menighetene for å integrere globale perspektiver i sine gudstjenester gjennom året.** Nå er det lettere enn før for menighetene å ta inn salmer fra land i Sør og salmer om globale rettferdighetstema og klimarettferdighet. Dette er

noe av inspirasjonen fra Sør som har fått størst utbredelse på grasrotplan i menighetene. I tillegg bidrar dette til et positivt bilde av folk og kulturer i Sør. I følge Generalsekretær i Kirkens verdensråd, Olav Fykse Tveit, er nettopp sanger fra den verdensvide kirke et viktig redskap for å oppleve et verdensvidt fellesskap og skape endring:

«Songen peikar utover, samstundes som den rører det som er inni oss. (...) Den kan få oss til å kjenne at det er mogleg å skape endring, for andre og for oss. Nye songar og tonar frå andre delar av kyrkja i verda kan på ein spesiell måte gje oss nettopp desse opplevingane av å høyre saman i Guds kyrkje på jord.» - Generalsekretær i Kirkens verdensråd, Olav Fykse Tveit

Utgivelse	Antall solgte eksemplarer*
Syng håp! (Utgitt: 2005)	6564
Syng håp! - et idehefte (Utgitt: 2005)	631
Syng håp! 2 (Utgitt: 2011)	2139
Syng håp! CD (Utgitt: 2005)	1601

Tabell 1: Oversikt over solgte eksemplarer av Syng Håp 1 og 2 fra henholdsvis 2005 og 2011 til i dag.

* I tillegg til de solgte eksemplarene, har mange eksemplarer blitt distribuert uten kostnad til relevante aktører.

Globale perspektiver integrert i Kirkens planverk

Gjennom å knytte vårt arbeid nært opp til implementeringen av reformer og planer i Den norske kirke, som *alle* menigheter må forholde seg til, har vi nådd bedre ut til grasrota i Kirken og bidratt til å integrere globale perspektiver i lokalmenighetenes arbeid. Vi har derfor fullt tett implementeringen av ny *Plan for trosopplæring* (kirkelig undervisning for 0 – 18 år), *Plan for diakoni i Den norske kirke* og den nye *gudstjenestereformen* i relasjon til alle norske menigheter. I disse planene har fokusfeltene «Vern om skaperverket» og «Kamp for rettferdighet», vært viktige arenaer for å ivareta vårt mandat som folkeopplysningsaktør.

TILTAK 4: VENNSKAPSSAMARBEID OG DIALOG

Religionsdialog for økt forståelse om Israel/Palestina-konflikten

I 2013 dro kristne, muslimske og jødiske ledere fra Norge sammen på tur til Israel og Palestina for å oppleve konflikten i fellesskap. Hensikten var ikke å bli enige om konflikten, men å finne dialogiske måter å snakke om den på som ikke bygger opp under hat mot grupper, antisemittisme eller islamofobi. Turen har tydeliggjort hvor vanskelig denne konflikten er, også mellom de ulike trosretningene. På den måten har tiltaket innebåret en økning i kultur- og trosforståelse mellom kristne, jødiske og muslimske ledere i Norge. Nord/sør-info støttet produksjon av film fra turen, som har blitt distribuert til alle trossamfunnene og som blant annet er et viktig virkemiddel i å formidle felles forpliktelse for arbeid for respekt på tross av ulike syn.

Ungdomsopplegg bidrar til økt kunnskap om minoriteter

I 2013 støttet Nord/sør-info utgivelsen av «Si Det», et ressursmateriale for konfirmanter og andre ungdommer i Den norske kirke som belyser mørke sider ved Kirkens historie når det gjelder hvordan jøder, muslimer og romfolk er omtalt og behandlet. Gjennom å vise dette søker ressursmaterialet å sette ungdommer i Kirken i stand til å gjenkjenne antisemittisme, islamofobi og antisiganisme både i samfunnet og Kirken i dag, for på den måten å kunne motarbeide det. Gjennom dialogøvelser gis ungdom ressurser til hvordan de kan ta oppgjør med og aktivt motarbeide antisemittisme, islamofobi og antisiganisme. Med dette ressursmaterialet har man i stor grad lyktes i å bevisstgjøre ungdom på Kirkens problematiske historie overfor minoriteter og annerledes troende, og økt kunnskapen om at disse holdningene lett reproduseres og må aktivt motarbeides. Da trosopplæringsopplegget ble lansert under et godt besøkt seminar på Trosopplæringskonferansen, den største samlingen for menighetspedagoger i Norge, og har blitt distribuert i store opplag, er det grunn til å tro at materialet blir tatt i bruk.

Oppfølging av kirkemøtesak om migrasjon

Siden Kirkemøtet behandlet en sak i 2009 om Kristne innvandrere, har arbeid med migrasjon og migrantmenigheter vært på agendaen for Nord/sør-informasjon. Nord/sør-info har i tillegg deltatt i globale kirkelige nettverk rundt migrasjon og utvikling, slik som «Churches Witnessing with Migrants» konsultasjonen i forbindelse med Global Forum on Migration and Development i Stockholm i 2014. Det har imidlertid ikke vært et stort satsingsfelt i denne rammeavtaleperioden.

Vi har hatt en ambisjon om å videreutvikle aktiv kulturformidling og erfarings- utveksling mellom Dnk og søsterkirker i Sør og med migrantmiljøer i Norge. Målet har vært at menigheter i Dnk utvider sine vennsksapsrelasjoner til også å inkludere migrantmenigheter – f.eks i soknet, der hvor det finnes. Dette var tenkt som tema på vennsksapskonferansen i Drammen i 2012, som dessverre måtte avlysyes blant annet på grunn av liten interesse

I 2012 relanserte vi ressursheftet «På vei mot et inkluderende samfunn», i samarbeid med Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Kristelig Studentforbund og Flerkulturelt Kirkelig Nettverk/Norges Kristne Råd. Dette ressursmaterialet inneholder temakapitler og studieopplegg for flerkulturelle dialogopplegg med fokus på blant annet temaene: felles globale utfordringer, konflikt, verdier, identitet, fordommer, politikk og samfunn, m.m. Nettsiden www.flerkulturellefelleskap.no ble også lansert i denne forbindelse. Dette arbeidet tar sikte på å skape gode møteplasser som fremmer forståelse, dialog og respekt mellom mennesker fra ulike land og kulturer.

2.1.3 Andre resultater ikke dekket av kategoriene over

TILTAK 5: NETTVERK, KOMPETANSEHEVING OG EVALUERING

Stemmer fra det globale sør påvirker norsk kirkelig agenda

Den norske kirkes medlemskap i verdensvide kirkelige nettverk og organisasjoner gjør oss i stand til å løfte stemmer fra Sør inn i norsk kirkelig kontekst. I 2013 gjennomførte Kirkenes verdensråd deres generalforsamling i Busan i Sør-Korea. **Da 2/3 av verdens kristne bor i det globale Sør, utgjør økumeniske generalforsamlinger en viktig arena for å innhente impulser og øke innsikten i**

agendaene til kirkene i Sør. Hovedtema for generalforsamlingen lød «Pilegrimsferd mot rettferdighet og fred». Vi har arbeidet for å løfte fram disse impulsene fra den verdensvide kirke, blant annet gjennom å bearbeide og distribuere inspirasjonsmaterieell for en forbønngudstjeneste på Nord/sør-søndagen i oktober til menighetene. **I etterkant ser vi at temaet for generalforsamlingen, «Pilegrimsferd mot rettferdighet og fred», følges opp av kirkene lokalt og sentralt.** Kirkemøtet behandlet dessuten Kirkenes verdensråds generalforsamling i både i 2013 og 2014. Det er første gang behandlingen av Kirkenes verdensråd har blitt tatt opp på Kirkemøtet, noe som kan peke på økt forankring og interesse for våre globale fellesskap.

Økt samhandling på tvers av avdelinger har bidratt til økt kapasitet og gjennomslagskraft

Det har vært en bevisst strategi gjennom flere år å integrere Nord/Sør-infos arbeid enda bedre i Kirkerådet og Mellomkirkelig råds øvrige virksomhet for å få enda større gjennomslag og bredde i arbeidet. I forbindelse med skifte av stab i 2012 og 2013 har vi **videreutviklet arbeidet med intern organisering for å sikre best mulig utnyttelse av Norads tilskudd.** Dette innebærer blant annet at de som er ansatt med prosjektmidler fra Norad (rådgiver i 100% stilling og kommunikasjonsrådgiver i 30% stilling) nå arbeider enda tettere med de øvrige i Mellomkirkelig råd og også med Kirkerådets kommunikasjonsavdeling og kirkefagavdeling. Dette gir god synergieffekt og har ført til at andre ansatte i praksis yter enda flere tjenester enn tidligere for Nord/Sør-info. Dette forsterker og forbedrer resultatet av arbeidet.

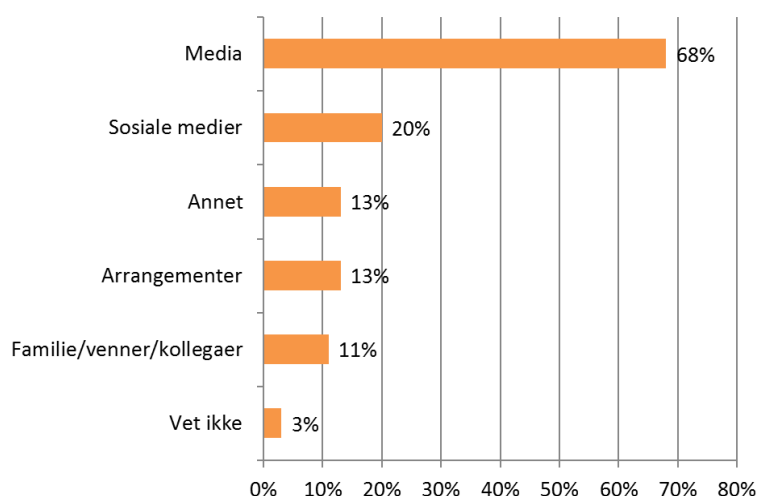
Så langt har vi gode erfaringer med de grep vi har gjort, og vi er inne i en svært positiv utvikling når det gjelder tverrfaglig samarbeid. Eksempelvis har samarbeid på klimaspørsmål med Samarbeid Menighet og Misjon (SMM), bidratt til at klima har blitt satt på agendaen i en rekke felles møter med nøkkelpersoner i menighetene. I tillegg har vi arbeidet strategisk med Trosopplæringsseksjonen i Den norske kirke for å sikre økt synlighet på strategisk viktige arenaer, slik som den årlige Trosopplæringskonferansen på varemessen i Lillestrøm.

Evalueringsarbeid har stimulert til ny metodikk og gode resultater

I 2013 ble det gjennomført en ekstern evaluering av menighetenes vennskapssamarbeid med menigheter i andre land. Denne evalueringen var svært viktig for å skaffe overblikk og legge føringer for retningen videre for vennsapsarbeidet. Vi har allerede gjennomført en ny og vellykket vennsapskonferanse på grunnlag av informasjon som kom fram i vennsapsvalueringen (se avsnitt om rettferdig fred i Midtøsten).

I tillegg ble det gjennomført en ekstern evaluering av hvordan Kirkens engasjement i Klimavalg 2013-alliansen ble oppfattet av befolkningen, av kirkelige tillitsvalgte og av politikere. Undersøkelsen viser at media har vært en viktig kilde til kjennskap om Kirkens engasjement, også blant Kirkens tillitsvalgte som i større grad hadde oppfattet Kirkens klimaengasjement gjennom ekstern media, enn gjennom Kirkens egne medier (Se Fig 4). Dette har vært viktig lærdom for oss, og bekrefter våre positive erfaringer med økt eksternt arbeid og synlighet etter at kommunikasjonsrådgiver ble ansatt i 30% stilling i 2012. Samtidig viser medieanalysen at tross en god del medieomtale, har vi ikke evnet å nå bredt ut og nådd det nødvendige metningspunktet for å sikre god synlighet. Dette tyder på at mediearbeidet bør prioriteres høyere i framtidig kampanje- og alliansearbeid, noe som vil kreve økt bruk av ressurser.

Hvordan fikk du høre at Den norske kirke var del av alliansen Klimavalg 2013? (n=de som kjenner til at Den norske kirke var en del av Klimavalg 2013 (59))

Figur 4: Som del av den eksterne evalueringen ble det gjennomført en befolkningsundersøkelse som viste at media var en viktig kilde til kjennskap om Kirkens engasjement, også blant Kirkens tillitsvalgte, som i større grad hadde oppfattet Kirkens klimaengasjement gjennom ekstern media, enn gjennom Kirkens egne medier. (Kilde: Evalueringsrapport – Klimavalg 2013 ved Burston Marsteller. Se vedlegg)

Videre tyder tilbakemeldingene på at kampanje kan være et verdifullt virkemiddel, men at Kirken må vurdere bruken kritisk og helst bare bruke kampanje i få, grunnleggende, verditunge saker. Ellers risikerer man at Kirken involverer seg i for mange saker og mister troverdighet. Dette er viktig å ta med oss, da vi pr. dags dato anser det som svært positivt at Kirken oppfattes som en troverdig aktør, i følge undersøkelsen.

2.2. Oppnådde resultater utover forventede resultater beskrevet i søknaden for perioden

Som nevnt tidligere, favner våre målformuleringer relativt bredt. Vi har derfor ikke sett det som hensiktsmessig å i stor grad skille mellom resultater i henhold til eller utover forventede resultater, og resultatene er derfor plassert under punkt 2.1. Oppnådde resultater i henhold til forventede resultater beskrevet i søknaden for perioden.

3. BESTE/VIKTIGSTE RESULTATER

Vi vil særlig peke ut følgende resultater fra rammeavtaleperioden så langt:

Klimakampanjer har skapt nye allianser og utstrakt aktivitet

Vi har i løpet av rammeavtaleperioden arbeidet strategisk for å skape **økt kunnskap, bevissthet og aktivitet rundt klimaspørsmål på sentralt og lokalt plan i Den norske kirke**. I rapporten peker vi på resultater som underbygger at vi på mange punkt har lyktes med dette, slik som f.eks:

- 60% økning i antall grønne menigheter og tredoblet interesse for Skaperverkets dag
- Bidratt til tydelige klimakrav i uttalelser fra Kirkemøtet
- Støttet opp om og engasjert til lokalt engasjement i klima- og miljøspørsmål over hele landet i Klimavalg 2013 kampanjen

Samarbeidsprosjektet Skaperverk og Bærekraft har i løpet av rammeperioden vist evne til å forene ulike kirkesamfunn og organisasjoner om felles sak, og dermed skape en **samlet stemme, med større mulighet for gjennomslag**. Et eksempel på dette er at 30 av de 101 organisasjonene tilknyttet Klimavalg 2013-alliansen, hadde kirkelig tilknytning. Dette markerer et gjennombrudd i det tverrkirkelige klimasamarbeidet i Norge, da dette er **første gang vi har sett en så bred sammensetning av kirkelige aktører sammen fronte krav om endring i klimapolitiske spørsmål**.

Vi har dessuten jobbet målrettet for å forankre spørsmål tilknyttet klimarettferdighet og klimapolitiske spørsmål i misjonsbevegelser og andre tverrkirkelige sammenhenger. Dette har bidratt til at **vi har nådd ut til nye målgrupper som tidligere har ligget i randsonen, men som nå aktivt bidrar til diskursen både internt i kirkelandskapet, og som egne meningsbærere i det offentlige ordskiftet**.

Vi opplevde at det å sikre bredt engasjement, kunnskap og bevissthet på grasrota, hang tett sammen med det beslutningspåvirkende arbeidet. **Ved å synliggjøre det folkelige og Kirkemøtets engasjement for klima- og miljøspørsmål, i sammenheng med urfolks rettigheter, bidro vi dessuten i en viktig symbolsak, nemlig at Kirkens aksjefond, OVF, trakk sine investeringer fra Statoil grunnet tjæresand**.

Disse kampanjene representerer dessuten en positiv vridning i Nord/sør-infos arbeid, fra en tradisjon for sterkt fokus på produksjon av ressursmateriale til mer kampanjeorientert arbeid. I den eksterne evalueringen av Klimavalg 2013, kom det fram at media har vært en viktig kilde til kjennskap om Kirkens engasjement, også blant Kirkens tillitsvalgte. Dette tyder på at mediearbeidet bør prioriteres høyere i framtidig kampanje- og alliansearbeid.

Syng Håp: viktig lavterskel-tiltak er godt integrert

I tillegg til kampanjearbeidet på klima, vil vi trekke frem punktet om «Kulturuttrykk fra Sør». Vi anser det som en suksess at flere av salmene fra Nord/sør-infos utgivelser Syng Håp 1 og 2 har blitt tatt med i den nye salmeboken for Den norske kirke. Den enkle tilgangen på salmer med globale rettferdighetstema, muliggjør koblinger mellom salmer og tematisk fokus på disse temaene gjennom forkynnelsen og andre ledd i gudstjenesten. Mange av sangene og **salmene fra Sør er nå godt kjent i menigheter over hele landet, og blir tatt i bruk av mange kor og barnekor**. Dette er et vellykket eksempel på målrettet arbeid med å integrere lavterskel-tiltak for globalt engasjement på ulike arenaer i Den norske kirke.

Menneskerettigheter og SRHR på agendaen blant religiøse ledere

Til sist vil vi nevne fornyingen av Den norske kirkes engasjement for menneskerettigheter. Arbeidet med reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) og lesbiske, homofile, transseksuelle og bifiles (LHBT) rettigheter, i nettverk med religiøse ledere i Norge og i Sør, er særlig viktig i en tid der vi ser internasjonale allianser av konservative religiøse krefter, primært innenfor islam og kristendommen, som kjemper for patriarkalske familieverdier og mot like rettigheter for LHBTI-personer. I denne virkeligheten er det viktig at Den norske kirke er en tydelig forkjemper for menneskerettigheter, og er pådrivere for å sikre rettsikkerheten til sårbare grupper. Vi observerer at det er bred og gjentatt deltakelse fra religiøse ledere på internasjonale konferanser rundt SRHR og religiøse perspektiver. Dette tyder på at **nettverksarbeidet bidrar til å sikre kontinuerlig fokus på religiøse aktørers rolle i å kjempe frem seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.**

4. LØNN OG ADMINISTRASJON

Lønn- og administrasjonskostnadene er i overensstemmelse med godkjent virksomhetsplan og budsjett. Rådgiver/daglig leder, Hilde Gunn Sletten, avsluttet sitt vikariat 11. august 2013. Ny rådgiver, Janne Dale Hauger, begynte i stillingen 1. desember 2013. Dette bidro blant annet til et underforbruk av lønnsmidler og tilhørende virksomhet.

Lønn/adm: 837 768 kr (underforbruk på 162.232 kr)
Tiltak: 685 712 kr (underforbruk på 14.288 kr + 140.000 kr)

Årsregnskapet for 2013 er gjort opp med et **mindreforbruk på kr. 319 286**

Dette skyldes:

Mindreforbruk lønn/administrasjon i forbindelse med tre måneders vakanse	162.232 kr.
Salgsinntekter (ikke budsjetterte)	2.766 kr
Midreforbruk informasjonstiltak (inkludert overført mindreforbruk fra 2012)	154.288 kr

Avvik

Avvikene fra budsjettet skyldes hovedsakelig tre måneders vakanse i prosjektlederstillingen. Dette resulterte i utgifter på lønn/administrasjon, samt reduserte driftsmidler i perioden da prosjektlederstillingen var vakant, samt da ny prosjektleder var i opplæring.

De ubrukne driftsmidlene skulle ha blitt brukt på en brukerundersøkelse med formål om å avdekke nye kommunikasjonstiltak og virkemidler for å nå målgruppene bedre. På grunn av budsjettekniske forhold, reflekteres dette på budsjettet i kategorien «Overført mindreforbruk 2012». I tillegg skulle midlene ha blitt brukt på utvikling av nye nettsider, integrert i den nye plattformen på kirken.no. Da dette arbeidet ikke lot seg gjøre i 2013 på grunn av nettutviklingsprosessen, vil vi sende separat søknad om overføring av disse midlene til 2014.

I 2012 søkte vi om å få overført 140.000 kr til 2013 til bruk på evalueringsarbeid. Disse midlene har blitt brukt på ekstern evaluering av Klimavalg 2013 kampanjen, samt evaluering av menighetenes vennskapssamarbeid med menigheter i Sør.

Det er noe avvik på budsjettposten «Globalt gudstjenesteliv». Dette skyldes at arbeidet med å utvikle kontakt og samarbeid med kulturrådgiverne i bispedømmene (budsjettert til 30 000 kr i revidert

virksomhetsplan) ikke kom så langt som vi hadde ønsket. Dette skyldes vakanse i prosjektlederstillingen.

5. REVIDERT REGNSKAP 2013

Regnskapet er – etter avtale med NORAD - ført som eget *prosjektregnskap* under Kirkerådets regnskaper. (Jfr. avtalebrev 10.01.2005). Regnskapet vil rutinemessig bli revidert av Riksrevisjonen ved deres kontroller av Kirkerådets regnskaper for året. *Dermed vil det ikke foreligge revidert regnskap og egen revisorberetning som vedlegg til årsrapporten.*

Da Kirkerådet er en statsetat, kan man ikke opprette andre konti enn dem som Kirkerådet har i statsregnskapet og som faller inn under konsernkonto-ordningen. Disse kontiene får Kirkerådet ikke godskrevet renter på, da kontiene tømmes hver kveld og renteinntekten tilfaller staten sentralt via Norges Bank. Konsekvensen av dette er at Nord/Sør-info ikke kan tilbakebetale renter til NORAD som tidligere. Denne ordning er tatt til etterretning av NORAD (jfr. brev av 17.03.2006).

Det fremlagte resultatregnskap og balanse gir etter Kirkerådets oppfatning en fyllestgjørende informasjon om driften ved årsskiftet. Regnskapet er godkjent av Kirkerådet 16.05.2014. Årsregnskapet er satt under forutsetning av fortsatt drift.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Revidert regnskap

Vedlegg 2: «Sett undertrykte fri» - Den norske kirkes engasjement for menneskerettighetene (elektronisk: <http://www.kirken.no/index.cfm?event=doLink&famId=385503>)

Vedlegg 3: «-sier vi» ressursmaterieil (elektronisk: http://www.trosopplaringskonferansen.no/files/SierVi_A4_format.pdf)

Vedlegg 4: Vennskapssamarbeid i kirken

Vedlegg 5: Evalueringsrapport Klimavalg 2013 ved Burston-Marsteller

Vedlegg 6: Et utvalg av uttalelser fra kirkelige rådsstrukturer

- a) KM 4/12: Skaperverk og Bærekraft
- b) UKM 4/12: Bærekraftig forbruk
- c) UKM 8/13: Uttalelse: Norge må bekjempe kastediskriminering!

Vedlegg 7 a)-k): Et lite utvalg av presseklipp fra 2011-2013

Vedlegg 8: Klimarettferdighet magasin (elektronisk: http://issuu.com/kirken/docs/klimarettferdighet_magasin/17?e=1937410/3993476)